

עבירות שוחד - סוגים ועונשים

עבירת השוחד באה על סיפוקה במצבים בהם ניתנות טובות הנאה, בכסף או בשווה כסף לעובד ציבור לצורך ביצוע פעולות מסוימות, הימנעות מביצוען, האצה או האטה של הטיפול בהן או לחילופין התעלמות מביצוען. למרות שיש כאלו שסבורים כי השוחד דווקא מייעל את פעולתו של מנגנון המנהל הציבורי, בכך שהוא מביא לפעולה מהירה ויעילה יותר מאשר בדרך החוקית, המציאות מלמדת כי בטווח הארוך השוחד מביא דווקא לתוצאה ההפוכה של התנוונות אותם מנגנונים ופגיעה אנושה באמון הציבור בתפקודם. כך או כך, במידה והנך מתמודד עם אישום פלילי בעבירת שוחד במאמר הבא נסביר על יסודות העבירה ומרכיביה.

"דאג לי להפשרת קרקעות בגוש 24 חלקה 56 ואני נותן לך מיליון ₪ מזומן + 4 דירות דופלקס הכי מפוארות, ולאחר סיום הבנייה אתה מקבל עוד מיליון ₪ במזומן". זאת לא סיסמא, לא טיזר פרסומי ולא סלוגן מכירתי - זאת עובדה מצערת שמתרחשת מתחת לפני השטח מדי יום ובשפה המקצועית מכנים אותה "מתחת לשולחן". לדבר הזה יש שם והוא נקרא "שוחד".

מהי עבירת השוחד ומתי היא מתקיימת בראי החוק?

שוחד, הנו סוג של טובת הנאה שניתן בייחוד לבעל תפקיד ציבורי ופוליטי, בכדי שיפעיל את יכולתו וכוחו, יגייס את מעמדו לטובת מציע השוחד ובתנאי שניתן לו הטבה אישית כזאת או אחרת. עבירת השוחד לא מתרחשת רק בצד הפוליטי ציבורי וניתן לראות אותה גם בעולם העסקי בחברות ציבוריות הנסחרות בבורסה, תאגידים מסחריים וקואופרטיבים גדולים. בשורה התחתונה מדובר בכסף והרבה כסף הן למציע השוחד והן למקבל השוחד ולא משנה אם הכסף לובש צורה של שטרות או רכוש.

היסוד העובדתי בעבירות השוחד בא על סיפוקו גם במצבים בהם לקיחת השוחד או מתן השוחד לא הושלמו. קרי, בין שעבירת השוחד השפיעה או שלא - עדיין ייחשב הדבר כשוחד.

היסוד הנפשי בעבירות השוחד מתקיים כאשר מקבל השוחד מודע לעובדה כי לקיחת אותו שוחד הינה בעד פעולה הקשורה למילוי תפקידו. בדומה לכך, גם נותן השוחד אמור להיות מודע לעובדה כי מתן השוחד הוא בזיקה ישירה למילוי תפקידו של מקבל השוחד. רכיבי היסוד הנפשי ניתנים להוכחה גם באמצעות "חזקת העיוורון המכוון".

האם מתרחש פה גזל או מרמה כלפי ציבור שלם, קבוצה של אנשים ואפילו ברמת הפרט?

התשובה חד משמעית - כן! מעבר לעובדה שישנו איסור בפסקי ההלכה ואף איסור עתיק מאוד על לקיחת שוחד, גם אם לקיחת השוחד תוביל לעשיית צדק, חייבים לשמור על טוהר המידות ברמה המוסרית, לכן חל האיסור. אך ברמה הארצית טוהר המידות חל בריש גלי גם על המערכת הציבורית במערכת השלטון ונועד למנוע ניצול לרעה של כוח שניתן מטעם הציבור לאותו עובד ציבור. זאת הסיבה שכאשר נחשפת פרשה שכזאת, היא מעוררת דיון ציבורי תקשורתי נרחב והדרמה נהפכת להרבה יותר חמורה.

אם נציץ לרזי החוק, נוכל לגלות כי עבירת השוחד מוגדרת בסעיף 290 לחוק העונשין באופן הבא:

לקיחת שוחד

עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - **מאסר 10 שנים** או קנס שהוא אחד מאלה, הגבוה מביניהם:

- (1) פי חמישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4), ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד - פי עשרה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4);
- (2) פי ארבעה משווי טובת הנאה שהשיג או שהתכוון להשיג על ידי העבירה.
- (ב) בסעיף זה, "עובד הציבור" - לרבות עובד של תאגיד המספק שירות לציבור.

מתן שוחד

נותן שוחד לעובד הציבור כהגדרתו בסעיף 290(ב) בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - **מאסר 7 שנים** או קנס כאמור בסעיף 290(א).

תיווך בשוחד

המקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת לתת שוחד - דינו כאילו היה לוקח שוחד (**10 שנות מאסר**); ואין נפקא מינה אם ניתנה בעד תיווכו תמורה, לו או לאחר, ואם לאו, ואם התכוון לתת שוחד ואם לאו.

שוחד בתחרויות

הנותן או המקבל שוחד בכוונה להשפיע על קיומן, מהלכן או תוצאותיהן של תחרות ספורט או תחרות אחרת שיש לציבור ענין בקיומן או בתוצאותיהן, דינו - **מאסר 3 שנים**.

מתן שוחד לעובד ציבור זר

הנותן שוחד לעובד ציבור זר בעד פעולה הקשורה בתפקידו, כדי להשיג, להבטיח או לקדם פעילות עסקית או יתרון אחר בנוגע לפעילות עסקית, דינו - **מאסר 7 שנים**.

עבירות ניסיון שוחד

ניסיון מתן שוחד: במקרים כאשר אין היענות להצעת השוחד הדבר ייחשב כניסיון למתן שוחד ודינו של מציע השוחד שווה לדינו של נותן השוחד - קרי 7 שנות מאסר.

ניסיון קבלת שוחד: דינו של המנסה לקבל שוחד הושווה לדינו של לוקח השוחד - קרי 10 שנות מאסר.

איסור על ניסיון תיווך לקבלת שוחד: לפי החוק גם אדם המנסה לקבל כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת על מנת לתת שוחד - דינו כאילו היה לוקח שוחד, קרי 10 שנות מאסר.

לאור כך, ניתן ללמוד כי החוק מדגיש כי כאשר נותנים כסף או טובת הנאה לעובד ציבור, על מנת שיפעיל את מעמדו לטובת הנותן מתקיימת עבירת שוחד. ניתן לציין כי עבירת השוחד לא מתמקדת רק בבחינת וקבלת כסף והיא יכולה ללבוש צורות אחרות שבסופו של דבר מתורגמות לכסף כמו לדוגמא:

- טובת הנאה ששווה כסף

- מוצר ששווה כסף
- ביצוע פעולה ששווה כסף
- מניעת ביצוע פעולה ששווה כסף

כמובן ששורת הדוגמאות ארוכה, אך זהו הבסיס העיקרי לעבירות השוחד השונות. כאן המקום לציין כי העונש הקבוע בחוק לצד העבירה המיוחסת בדבר קבלת שוחד הנו עונש מאסר עד 10 שנים ונחשב לאחד העונשים המחמירים בסקטור הפלילי.

בעשור האחרון פורסמו יותר ויותר פרשיות שוחד מתוקשרות ופוליטיות במדינת ישראל, שהחלה להחמיר בענישה ואף הורחבו המאמצים הבינלאומיים למניעת שוחד גם כלפי עובדי ציבור זרים ממדינות שונות בעולם. רק לאחרונה, ראש הממשלה לשעבר **אהוד אולמרט** הורשע בעבירה של לקיחת שוחד **בפרשת הולילנד**. אולמרט הורשע בשתי עבירות שוחד. האחת: קבלת חצי מיליון שקל מעד המדינה באמצעות אחיו יוסי אולמרט, והשנייה קבלת שוחד בסך 60 אלף שקל מעד המדינה באמצעות ראש לשכתו שולה זקן ועו"ד אורי מסר. בנוסף, השופט דוד רוזן הקדיש לנושא "**המאכערים**" חלק מהכרעת הדין בפרשת הולילנד וקבע בין היתר כי תופעת המאכערים הינה תופעה פסולה, מושחתת ומשחיתה וקרא למחוקק לתחום את גבולות המותר והראוי ולהגדיר את נושא השתדלנות הלגיטימית שכן אין זה ראוי כי בעלי ממון שבכוחם לשכור שירותיו של "מאכער" נהנים מערוץ מיוחד לטיפול בענייניהם הפרטיים, דבר שגורם לשחיקת אמון האזרח בשירות הציבורי ובמוסדות השלטון. קראו את הכרעת הדין בפרשת הולילנד.

איך ניתן לאבחן מיהו אותו עובד ציבור שיוגדר ע"פ חוק כמקבל שוחד?

למעשה אין הגדרה חד משמעית לגבי עובד ציבור ממשלתי זה או אחר ובעניין זה קמו לא מעט ביאורים ופרשנויות שונות, אשר מכילות סקטור שלם לדוגמא:

- עובדי מדינה
- חברי כנסת
- שרים בממשלה
- שוטרים
- סוהרים
- שופטים
- שופטי כדורגל
- ראשי מועצות ועריות
- רבנים

כאן לא מסתיימת הרשימה, לפי הביאור והפרשנות המשפטית, גם אדם שעובד בחברת אבטחה פרטית ונשלח במסגרת ההסכם עם החברה הפרטית לאבטח את לשכת שר התעשייה והמסחר, באופן אוטומטי הוא יוגדר כעובד ציבור לכל דבר ועניין, גם אם את משכורתו הוא מקבל מחברת האבטחה הפרטית. אם לדייק, המחוקק יראה בו כעובד ציבור רק באם הוא עבר על עבירת השוחד במסגרת התפקיד בלשכה ואם עבר על סעיף 290 לחוק העונשין בדבר נתינת או קבלת שוחד במסגרת תפקידו.

פעולת השוחד בסופו של דבר פוגעת גם באזרח הקטין, ראו לדוגמא את המקרה הבא: כאשר חברת בנייה ציבורית, חתמה הסכם בנייה על שטח חקלאי של בעלי קרקעות פרטיות וההסכם נערך מול ראש המועצה ובכיריו, בתמורה לזירוז תהליכים והפשרת הקרקעות, נוצלו הסמכויות השונות והשפיעו על מקבלי החלטות השונות במנהל מקרקעי ישראל או נסח הטאבו להפסיר את הקרקעות לטובת הקבלן, סביר להניח שמישהו שם נתן וקיבל שוחד. מעבר לעובדה כי פעולה זו הנה עבירה על החוק, כדי שהקבלן

יוכל לתת רכוש למקבלי ההחלטות, הוא חייב לבצע "שינויים" בשטחים, כלומר, אם לפלונית יש חלקת אדמה של 500 מטר, ממנה היו אמורים להיות מוקצים 20% לשטחים משותפים (סלילת כבישים, מדרכות וכד') והשאר ישמש לבנייה טהורה בגינה היא אמורה לקבל שתי דירות מהקבלן, מה שיקרה בפועל זה שיסופחו 40% במרמה עבור שטחים משותפים ולפי "התוכנית" של מהנדסי המועצה, כלומר הקבלן כלל אינו צד לעסקה ותוכנית המתאר ובנוסף יחייבו אותה לשלם דמי הפשרה למועצה מעבר למיסי ההשבחה הקבועים בחוק.

במקרים כאלו חלק מהתרמיות הן להבטיח הבטחות מקדמיות למען חתימה על שחרור הקרקע לטובת הקבלן מקבוצה שלמה של בעלי קרקעות, או להבטיח רכוש רב בתמורה לבנייה כמו למשל, שתי דירות גג וסכום כסף או שתי דירות שיחולקו בין שאר בעלי הקרקעות ולאחר החתימה, או להקפיא בנייה במטרה להתגרות ולהוציא כספים במרמה ובאמתלות שונות אשר מתוכננות עם מקבלי השוחד לעניין. ניתן לראות בדרג הפוליטי כי חברי כנסת או שרים בכירים ומתוקשרים הקימו מיזמים פרטיים והיו שותפים "סמויים" לפרויקטים גדולים בתמורה לרכוש וסכומי עתק של כסף ובכך הם משמשים כקטליזטור לקידום הפרויקטים של "היזם".

הוגש נגדכם כתב אישום בעבירות שוחד?

עבירת השוחד הינה עבירה מורכבת ביותר אשר ראויה להיבחן היטב על-ידי עורך דין פלילי מנוסה מתחום עבירות צווארון לבן. במידה וזומנתם לחקירה פלילית או נאשמתם בעבירת קבלת דבר במרמה פנו ללא דיחוי להתייעצות עם עורך דין פלילי מומחה לעבירות שוחד בטלפון **052-6885006** או השאירו פרטים ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.